

Integrarea școlară și socială a elevilor cu CES prin strategii psihopedagogice

Aspects of social and educational inclusion of children with special educational needs through psychopedagogical strategies

Alina ILIȘUAN (GALACZI)¹

Abstract

This paper presents the importance of using psychopedagogical strategies in educational activities, for a better integration of students with special educational needs (with intellectual disabilities) in school and in society.

The theoretical part includes notions about psycho-pedagogical intervention strategy in the context of intellectual disability and in the context of fluency reading difficulties and poor comprehension for students with special educational needs (with intellectual disabilities). I presented a theoretical approach for reading fluency and psychopedagogical applications in the act of reading.

The research part includes 5 case studies for students with special educational needs (with intellectual disabilities), integrated in regular education. The general objective of the paper was to analyze the effectiveness of using the personalized intervention program, as a psycho-pedagogical intervention strategy for the development of fluency and comprehension in the act of reading, for students with special educational needs. In conclusion the relationship between the development of fluency and comprehension skills in the act of reading and the school and social integration of students with Special Educational Needs was mentioned, which is reflected in the increase in school results and has implicitly beneficial effects on the school and social integration of these students.

Keywords: reading fluency, reading comprehension, psychopedagogical intervention strategy, Special Educational Needs

Aspecte teoretice

Cerințele educative speciale reprezintă nevoia de a oferi egalizarea de șanse furnizând servicii educative suplimentare pentru elevii cu diferite tulburări, de la dizabilități profunde la tulburări ușoare de învățare. Necesitățile educaționale suplimentare care definesc CES reprezintă nevoi, care odată identificate și abordate în programe de intervenție personalizate contribuie la dinamica dezvoltării copilului.

În această lucrare este relatată importanța utilizării strategiilor psihopedagogice în activitățile educaționale, pentru o mai bună integrare a elevilor cu CES (cu

dizabilitate intelectuală) în școală și în societate.

În rândul elevilor cu CES, frecvent sunt semnalate în practica de zi cu zi, afecțiuni care influențează abilitățile de citire fluentă și de înțelegere a cuvintelor și textelor în actul citirii. Citirea este o aptitudine fundamentală în dezvoltarea educațională a unei persoane, a integrării școlare și sociale. Dezvoltarea capacității de a citi fluent este nu doar un obiectiv esențial al școlarizării, dar constituie un important mijloc care stă la baza învățării, pe întreg parcursul școlar.

Fluența și comprehensiunea în actul citirii „Fluența în citire reprezintă o abilitate specială de a decodifica rapid și acurat

cuvinte, ceea ce facilitează recunoașterea cuvintelor suficient de rapid pentru a câștiga timp în citirea și înțelegerea textului din care cuvintele fac parte". (C. Bodea Hațegan, p. 44, 2016)

Acuratețea citirii este elementul de bază pentru dezvoltarea fluentei citirii. Citirea fluentă și înțelegerea a ceea ce se citește, presupune în primul rând citirea corectă a cuvintelor. Identificarea cuvintelor este urmată de accesarea sensului, acest lucru efectuându-se simultan și instantaneu la cititorul fluent. Pentru înțelegerea textelor, mai întâi cititorul trebuie să identifice și să înțeleagă sensul corect al cuvintelor izolate. Pentru dezvoltarea abilităților de citire fluentă este important de a alege dificultatea textelor adecvată nivelului de dezvoltare a abilităților cititorului.

Comprehensiunea reprezintă dincolo de semnificația literală a unui text, realizarea conexiunilor între ideile din text și cunoștințele generale, pentru a avea capacitatea de a oferi o reprezentare coerentă a sensului. (Kate Cain, 2012)

În actul citirii sunt implicate procesele cognitive cu rol în decodarea cuvintelor și abia apoi se realizează extragerea sensului unui text. Astfel copiii cu dificultăți de învățare dacă nu pot decoda un cuvânt și nu-l pot înțelege, atunci înțelegerea frazei care conține cuvântul va fi deficitară. Decodarea corectă a cuvintelor este necesară pentru înțelegerea cuvintelor și a frazei sau textului din care acestea fac parte.

Dezvoltarea comprehensiunii citirii presupune implicarea abilității cognitive generale, citirea corectă și eficientă a cuvintelor, cunoștințe de vocabular,

comprehensiunea propozițiilor, abilități de a realiza integrarea, inferența, pentru a extrage semnificația textelor citite.

Metodologia cercetării

Întrebările cercetării

În ce măsură, utilizarea unui program de intervenție personalizat, conduce la îmbunătățirea fluentei și comprehensiunii citirii, pentru elevii cu CES (cu dizabilitate intelectuală), participanți la studiu?

Există o relație între dezvoltarea abilităților de fluentă și comprehensiune în actul citirii și integrarea școlară și socială a elevilor cu CES (cu dizabilitate intelectuală), care se reflectă în rezultatele școlare înregistrate la disciplina limba română și matematică?

Obiectivul general

Analiza eficienței utilizării programului de intervenție personalizat, ca strategie psihopedagogică pentru dezvoltarea fluentei și comprehensiunii în actul citirii, la copiii cu CES (cu dizabilitate intelectuală), participanți la cercetare.

Obiective specifice

Stabilirea nivelului de dezvoltare a abilităților de fluentă a citirii, pentru elevii cu CES (cu dizabilitate intelectuală), participanți la cercetare.

Stabilirea unui profil de dezvoltare a comprehensiunii în actul citirii, pentru copiii cu CES (cu dizabilitate intelectuală), participanți la cercetare.

Elaborarea unui program de intervenție personalizat pentru dezvoltarea abilităților de fluentă și comprehensiune în actul citirii, la elevii cu CES (cu dizabilitate intelectuală), participanți la cercetare.

Înregistrarea evoluției dezvoltării abilităților de fluentă și comprehensiune în actul citirii, în urma aplicării programului de intervenție personalizat, pentru elevii cu CES (cu dizabilitate intelectuală).

Descrierea participanților la studiu

Elevii participanți la studiu sunt 5 elevi cu CES, proveniți din mediul rural, integrați în școala de masă. Ei sunt cu vârste cuprinse între 11-12 ani și beneficiază de servicii de asistență psihopedagogică prin profesor itinerant și de sprijin. Trei dintre subiecți au diagnostic de dizabilitate intelectuală ușoară cu tulburări emoționale și de atenție, iar doi dintre participanți au diagnostic de dizabilitate intelectuală moderată.

Descrierea instrumentarului folosit

Proba de evaluare și antrenare a fluentei în citire (PEAFC)

Proba de evaluare și antrenare a fluentei în citire (PEAFC) este elaborată de Carolina Bodea Hațegan, Dorina Anca Talaș și Raluca Nicoleta Trifu (2022). Acest instrument de intervenție urmărește dezvoltarea fluentei citirii adecvată vârstei, prin viteză și corectitudine, care să conducă la decodificarea și înțelegerea conținutului lecturat. Aceasta este o probă specifică copiilor cu vârsta cuprinsă între 6/7 ani -14/15 ani, dar poate fi utilizată și la adolescenți și adulți.

Proba PEAFC cuprinde mai multe liste de litere, silabe, logatomi, cuvinte, familii lexicale, structuri sintactice formate din două, trei sau patru elemente, propoziții și texte, care respectă principiul gradației de la simplu la complex.

Sarcina copilului este de a citi cât mai multe elemente într-un minut, cronometrat de evaluator. Dacă elevul termină de citit înainte de expirarea timpului, atunci el continuă să citească până când trece un minut și va fi oprit de către evaluator. Dacă elevul nu reușește să citească toate cuvintele din listă, sau efectuează mai mult de două greșeli, atunci în următoarea ședință de terapie va reciti aceeași listă. Monitorizarea evoluției intervenției se realizează prin consemnarea rezultatelor într-o listă de cotare.

Proba de citire și comprehensiune s-a realizat în două etape:

1. Pentru evaluarea nivelului de citire și înțelegere a cuvintelor izolate, am utilizat proba Crichton, adaptată în varianta de a citi și apoi de a defini două liste a câte 40 de cuvinte fiecare. Subiectul trebuie să citească și să definească fiecare item prezentat, precizând aspecte de natură semantică. Răspunsurile corecte sunt notate cu 1 punct, iar cele greșite cu 0 puncte.
2. Pentru evaluarea comprehensiunii la nivel de text, am utilizat citirea și înțelegerea textului, „Necaz în lumea purcelușilor”, preluat de la proba PEAFC. Nivelul de înțelegere a textului s-a realizat pe baza unor întrebări și răspunsuri oferite de elev, pe marginea textului

Teste curriculare de evaluare

Pentru a verifica rezultatele școlare înregistrate la disciplinele de limba și literatura română și matematică înainte și după intervenția psihopedagogică, am utilizat câte un test de evaluare curriculară

la aceste discipline și am consultat documentele școlare cu situația elevilor.

Procedura cercetării

Pentru a răspunde întrebărilor cercetării, am realizat o evaluare inițială a participanților la studiu, pentru nivelul de fluență și comprehensiune în actul citirii. Raportat la rezultatele obținute, am elaborat un program de intervenție personalizat, în vederea remedierii și dezvoltării abilităților identificate ca fiind deficitare. Perioada de intervenție a fost de 40 ore, realizată în ședințe de 1 oră, patru zile pe săptămână, timp de 10 săptămâni.

La finalul programului de intervenție, elevii au fost reevaluați, utilizând aceleași probe utilizate la evaluarea inițială. Comparând rezultatele, voi concluziona eficiența strategiilor psihopedagogice utilizate în realizarea parcurgerii programului de intervenție individualizat.

Nume elev	x fără risc	◆ cu risc scăzut	■ cu risc mediu	▲ cu risc crescut	● tulburari de învățare
C. E. D.			■		
C. G. L.			■		
B. I.D.			■		
S. A. S.				▲	
O. M. G.				▲	

Tabelul 1. Profilul de competență pentru fluența citirii, al elevilor cu CES (cu dizabilitate intelectuală), participanți la cercetare, la evaluarea post intervenție.

Rezultate

Rezultatele evaluării post intervenție, la Proba PE AFC sunt condensate în tabelele de mai jos.

Rezultatele evaluării post intervenție indică schimbarea încadrării profilului de competență pentru fluența citirii, la toți elevii participanți la programul de intervenție. Trei dintre subiecții evaluați, prezintă un risc mediu care la evaluarea inițială se încadrau într-un risc crescut de a dezvolta dificultăți de învățare în sfera actului citirii. Doi dintre subiecți, la evaluarea post intervenție se încadrează la un profil cu risc crescut de a dezvolta dificultăți de citire, față de evaluarea inițială care indica o valoare diagnostică cu tulburări de învățare.

Nume elev	Număr cuvinte citite și definite corect	Procent % (din total posibil corect)	Număr cuvinte citite și definite corect	Procent % (din total posibil corect)
	Evaluarea inițială		Evaluarea post intervenție	
C. E. D.	49	61%	58	72,5%
C. G. L.	33	41%	50	62,5%
B. I.D.	30	38%	50	62,5%
S. A. S.	29	36%	47	59%
O. M. G.	31	39%	48	60%

Tabelul 2: Numărul de cuvinte citite și definite corect în proba de citire și comprehensiune, la evaluarea post intervenție comparativ cu evaluarea inițială

Cuvintele care au fost definite corect sunt cuvinte uzuale, ce definesc noțiuni concrete. Elevii întâmpină dificultăți la definirea elementelor abstracte, fiind un aspect specific pentru cogniția elevilor cu dizabilitate intelectuală.

Evaluarea post intervenție evidențiază că programul de intervenție a avut eficiență în dezvoltarea abilităților de fluentă și comprehensiunea citirii, atât sub aspectul ratei și acurateței în actul citirii, cât și a celor de natură fonologică, semantică și comprehensiune a citirii.

Profilul de dezvoltare a comprehensiunii în actul citirii la nivel de text, pentru cei 5 elevi cu dizabilitate intelectuală, realizat în urma evaluării post intervenție, cuprinde următoarele aspecte:

Elevii folosesc un lexic mai variat și utilizează tot mai mult sinonime sau antonime în elaborarea mesajelor exprimate;

Identifică frecvent, sensul cuvintelor uzuale din textul citit;

Identifică informații esențiale explicite în text: repere temporale, spațiale, personaje;

Identifică cu sprijin ideile principale și ordinea cronologică a desfășurării evenimentelor petrecute în text;

Extragerea cu dificultate a unor informații prin realizarea unor inferențe, care să ofere detalii neprecizate explicit în text, ceea ce este specific în raționamentele gândirii la elevii cu dizabilitate intelectuală.

Evaluarea curriculară post intervenție evidențiază o creștere a rezultatelor la disciplinele de limba și literatura română și matematică pentru fiecare elev participant la prezenta cercetare.

Concluzii

Rezultatele obținute în urma evaluării post intervenție evidențiază o creștere față de evaluarea inițială la fiecare probă de evaluare, pentru fiecare elev participant la

cercetare. Rezultatele unui program de recuperare depinde în mare măsură de adaptarea la particularitățile individuale ale fiecărui elev cu CES.

Evaluarea post intervenție evidențiază că programul de intervenție personalizat a avut eficiență în dezvoltarea abilităților de fluentă și comprehensiunea citirii, atât sub aspectul ratei și acurateței în actul citirii, cât și a celor de natură fonologică, semantică și comprehensiune a citirii.

Dezvoltarea limbajului cu întârziere este specifică copiilor cu dizabilitate intelectuală, astfel că și vocabularul lor este unul redus și comunicarea este deficitară. Această situație, impune necesitatea antrenării abilităților de natură semantică, dezvoltarea vocabularului și a comprehensiunii citirii.

Rezultatele benefice ale programului de recuperare au depins în mare măsură de adaptarea la particularitățile individuale ale fiecărui elev cu CES (cu dizabilitate intelectuală), utilizând ca strategie psihopedagogică programul de intervenție personalizat.

Pentru a doua întrebare a cercetării am analizat relația între dezvoltarea abilităților de fluentă și comprehensiune în actul citirii și integrarea școlară și socială a elevilor cu CES (cu dizabilitate intelectuală), care este reflectată în rezultatele școlare mai bune la disciplina de limba și literatura română și matematică, înregistrate după intervenția psihopedagogică.

Creșterea rezultatelor școlare s-a înregistrat după ce elevii au urmat un program de recuperare individuală, ale cărui obiective principale au vizat dezvoltarea abilităților de fluentă și

comprehensiune în actul citirii. Eficiența programului de intervenție, utilizat ca strategie psihopedagogică în recuperarea elevilor cu CES (cu dizabilitate intelectuală), a condus la creșterea rezultatelor școlare și are efecte benefice implicit asupra integrării școlare și sociale a acestor elevi.

¹ Profesor itinerent și de sprijin. Centru Școlar pentru Educație Incluzivă „Lacrima”, Bistrița-Năsăud

E-mail: alina.gala27@yahoo.com

Bibliografie

- Bodea Hațegan, C., Talaș, D. (2016), „Fluența verbală. Direcții teoretice și aplicații psihopedagogice”, editura Argonaut, Cluj- Napoca.
- Bodea Hațegan, C., Talaș, D., Trifu R. N. (2022), „Proba de evaluare și antrenare a fluenței în citire”, Editura ASTTLR, Cluj Napoca.
- Bodea Hațegan, C., (2016), „Logopedia. Terapia tulburărilor de limbaj și comunicare”, editura Presa Universitară Clujeană, Cluj- Napoca.
- Cain, K., (2012), „Abilitatea de a citi. Dezvoltare și dificultăți”, Editura ASCR, Cluj-Napoca.
- Gherguț, A. (2006), „Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale”, editura Polirom, Iași.
- Roșan, A., David, C., (2019), „Intervenții psihopedagogice în tulburări specifice de învățare”, Editura Polirom, Iași.
- Verza, E., Păun E., (1998), „Educația integrată a copiilor cu handicap”, Asociația RENINCO, România.
- Vrășmaș, T. (2014) www.renico.ro Educația incluzivă. Aspirații și realități.pdf accesat în 05.08.2022.